

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilerle Yaşadıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Büşra BAKIOĞLU¹ Orhan KARAMUSTAFAOĞLU²

¹Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Karaman, Türkiye

busrabakioglu@gmail.com (Sorumlu Yazar/ Corresponding Author)

² Prof. Dr. Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Amasya, Türkiye

orseka@yahoo.com

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi
Geliş: 27.04.2023
Kabul: 14.07.2023
Yayın: 30.09.2023

Anahtar Kelimeler:

Fen Bilimleri
Öğretmenleri,
Mülteci Öğrenciler,
Fen Eğitimi,
Fen Öğretimi,
Göç.

Araştırmanın amacı mülteci öğrencisi olan Fen Bilimleri öğretmenlerinin bu öğrencilerle yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerilerini belirlemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim çalışmasıdır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler araştırmacıların oluşturduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiş yer yer betimsel ifadelerle yer verilmiştir. Araştırmada Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle yaşadıkları en büyük zorluğun, öğrencilerin istenilir düzeyde Türkçe bilmemeleri olduğu ortaya çıkarılmıştır. Dil bilmemeye bağlı olarak okuma-yazma bilmeme, deney, etkinlik veya grup çalışmalarında akranlarından geri kalma, yalnızlaşma gibi zorluklar tespit edilmiştir. Ayrıca Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerin hazırbulunuşluklarının eksik olmasından kaynaklı zorluklar yaşadıkları, sınıfların kalabalıklaşmasından dolayı bu öğrencilere yönelik yeterli malzemelerin olmadığı, mülteci öğrencilere ayrı sınıfın açılmaması, savaş ve göç nedeniyle bu öğrencilerin duyuşsal sorunlar yaşadıkları gibi bulgulara da ulaşılmıştır. Fen Bilimleri öğretmenleri; mülteci öğrencilere Türkçenin, okuma-yazmanın ve yaşanan kültürün öğretilmesi için hazırlık eğitimi verilmesi, bu öğrencilere yönelik ders ve etkinlik kitabı geliştirilmesinin gerektiğini düşünmektedirler. Araştırmada Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle başta yeterli düzeyde Türkçe bilmeme olmak üzere pek çok zorluk yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarına yönelik mülteci öğrencilere Türkçe öğrenmeleri için kurslar düzenlenmesi, uyum sınıfları oluşturulması, psikolojik destek verilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Difficulties Encountered by Science Teachers with Refugee Students and Proposed Solutions

Article Info

ABSTRACT

Article History
Received: 27.04.2023
Accepted: 14.07.2023
Published: 30.09.2023

Keywords:

Science Teachers,
Refugee Students,
Science Education,
Science Teaching,
Migration.

The objective of this study is to identify the challenges faced by science teachers in their interactions with refugee students and to explore the solutions they propose to address these challenges. The research employs a phenomenological approach within the realm of qualitative research methods. The study employs the criterion sampling method, a form of purposeful sampling. Data were collected using a semi-structured interview form developed by the researchers and were subsequently subjected to content analysis. The primary obstacle encountered by science teachers in relation to refugee students is the students' limited proficiency in the Turkish language. This linguistic barrier gives rise to various challenges, including difficulties in literacy, lagging behind peers in experiments, activities, or group work, and a sense of isolation. Moreover, science teachers confront challenges stemming from the lack of readiness among refugee students, inadequate classroom resources due to overcrowding, the absence of dedicated classes for refugee students, and the emotional turmoil experienced by these students due to their exposure to war and migration. To address these issues, science teachers suggest the implementation of preparatory education for refugee students, focusing on teaching Turkish language skills, literacy, and fostering an understanding of the host culture. Additionally, they propose the development of specialized course materials and activity books tailored to the needs of these students. In conclusion, the study underscores that science teachers encounter multifaceted challenges when instructing refugee students, particularly pertaining to language barriers. Based on the research findings, a series of recommendations are provided for the support and integration of refugee students, including initiatives to offer Turkish language courses, the establishment of integration classes, and the provision of psychological support services.

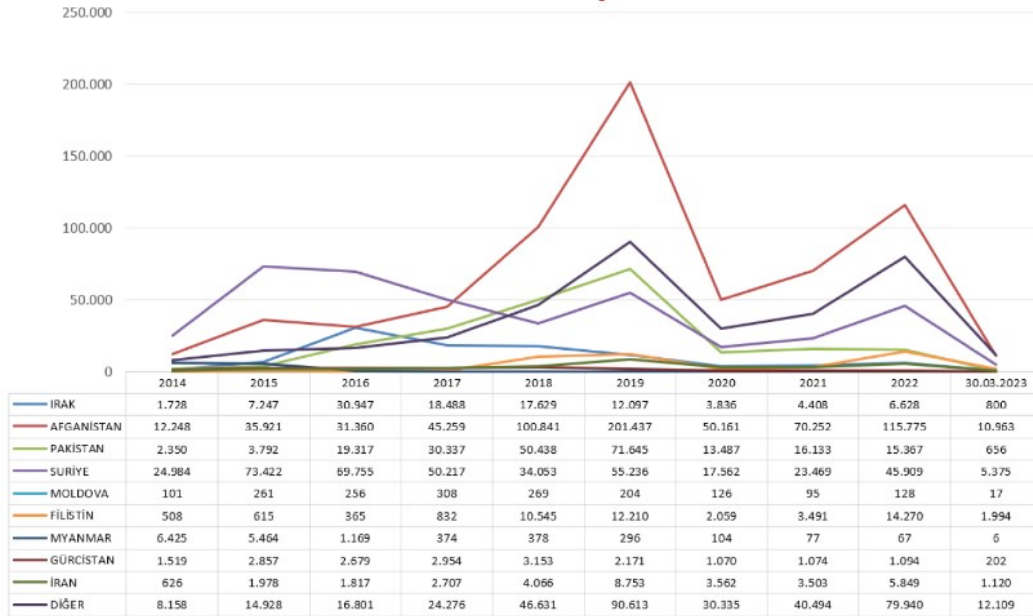
Atf/Citation: Bakioğlu, B. & Karamustafaoğlu, O. (2023). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilerle Yaşadıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(2), 454-473.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Türkiye, Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü görevi gören, çoğunluğu Asya kıtasında olmak üzere Avrupa kıtasında da toprakları olan, jeopolitik olarak önemli bir noktada bulunan bir ülkedir. Tarih boyunca Asya'dan Avrupa'ya göç etmek isteyenlerin geçiş güzergâhı olmuş bu topraklar bugün de bu amaç için kullanılmaktadır. Özellikle son yıllarda Türkiye'nin komşu ülkeleri olan Irak ve Suriye'de devam eden savaşlar, Ukrayna Rusya savaşı, İran ve Afganistan'da yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle bu ülkelerin vatandaşları Türkiye topraklarına göç etmeye başlamışlardır. Bu göç akını ile ülkemizde her geçen gün popülaritesi yükselen bu yabancı vatandaşların hangi kavram ile tanımlanması gerektiği tartışma konusu olmuştur. Ülkemize çeşitli nedenlerle göç eden bu yabancı ülke vatandaşları için mülteci, göçmen, sığınmacı, şartlı mülteci, ikincil koruma, yabancı ve vatansız, geçici koruma gibi isimlendirilmeler mevcuttur. Bunlardan en yaygın kullanılanı mülteci kavramıdır. Mültecinin pek çok tanımı olmakla birlikte Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği'ne göre mülteci "İrki, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi" , "zulüm, yaygın şiddet, silahlı çatışma durumları ve diğer insan yapımı felaketler nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda kalmış kişiler" fiili mülteciler olarak da adlandırılmaktadır (Aktaran: Çağlar, 2018). Bu nedenle Türkiye'ye gelenler için mülteci ifadesi kullanılmaktadır. Türkiye özellikle Suriye'de yaşanan savaş sonrası yoğun bir insani akına uğramıştır. Bu nedenle 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre yıllara göre yakalanan düzensiz göçmen sayısı ve uyrukları Şekil 1'de gösterilmiştir (URL-1, 2023).

Şekil 1. Yıllara göre yakalanan düzensiz göçmen sayısı ve uyrukları

Şekil 1 incelendiğinde Irak, Afganistan, Pakistan, Suriye, Moldova, Filistin, Myanmar, Gürcistan, İran ve diğer ülkelerden göçmenlerin geldiği görülmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (BMMYK) göre Türkiye Dünya'da en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumunda bulunmaktadır (BMMYK, 2023).

Yine Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın geçici koruma kapsamındaki kişilerin ülkemizdeki varlıkları incelendiği zaman sadece Suriye uyruklularına ait veriler olduğu görülmektedir. Türkiye'de yer alan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin cinsiyet ve yaşlarına ait bilgiler Şekil 2'de sunulmuştur (URL-1, 2023).

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.906.772	1.655.111	3.561.883
0-4	284.587	265.966	550.553
5-9	270.608	255.443	526.051
10-14	213.305	200.468	413.773
15-18	135.667	116.888	252.555
19-24	246.448	190.360	436.808
25-29	207.675	152.150	359.825
30-34	153.480	114.874	268.354
35-39	122.248	94.632	216.880
40-44	83.524	71.039	154.563
45-49	57.837	56.486	114.323
50-54	43.594	42.860	86.454
55-59	34.325	34.655	68.980
60-64	22.134	23.193	45.327
65-69	14.435	15.657	30.092
70-74	8.724	9.700	18.424
75-79	4.160	5.097	9.257
80-84	2.238	3.043	5.281
85-89	1.059	1.528	2.587
90 ve üstü	724	1.072	1.796

Şekil 2. Ülkemizde yer alan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin cinsiyet ve yaşları

Şekil 2’de yer alan verilere göre 08.12.2022 tarihi itibarıyla Türkiye’de 3.561.883 adet Suriye vatandaşı yaşadığı ve bunun büyük çoğunluğunun örgün eğitime devam etmesi beklenen okul çağındaki çocuklar olduğu görülmektedir. Bu çocukların 413.773’ü ortaokul seviyesinde bulunan öğrencilerdir. 2014 yılında Türkiye’de bulunan Suriyeli öğrenciler için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından “Geçici Eğitim Merkezleri” kapsamında ya da devlet okulunda okul çağındaki çocukların eğitimine devam etmesi için iki seçenek sunulmuştur. 2016-2017 eğitim öğretim yılı itibarıyla Geçici Eğitim Merkezleri 1. sınıf öğrencileri devlet okuluna yönlendirilerek kayıt almamıştır (Dallal, 2016). Böylece öğrencilerin tamamı devlet okullarına geçişi sağlanmaya çalışılmıştır. Tek dille ve Türk kültürüyle öğrenci yetiştirmek doğrultusunda eğitim almış öğretmenler, yurdun her yerinde olan bu öğrencilerle eğitim yaparken öğretimsel problemler yaşamaktadırlar (Erdem, 2017). Savaş sebebiyle okul hayatı kesintiye uğramış, anadilinde dahi okuma-yazması yeterli olmayan mülteci öğrencilerle ilgilenmek öğretmenler için zorlayıcıdır (Miller, 2009). Türkiye’de yaşayan mültecilerin çoğunluğunun okul çağındaki öğrenci potansiyeli oluşturduğu için Fen Bilimleri öğretmenlerinin sınıflarında yaşadıkları mevcut durumun fen öğretimini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenlerle Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencileri ile yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerilerinin anlaşılması önem arz etmektedir. Türkiye’nin jeopolitik konumu dolayısıyla ileride yaşanması muhtemel sorunların önüne geçmek için öğretmenlerin bu kişiler ile yaşadığı zorluklar ve çözüm önerilerinin anlaşılması gerekmektedir. Türkiye’de mülteci öğrencilerle yaşanan eğitimsel sorunlara yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Acemioğlu ve diğerleri, 2021; Baloğlu-Uğurlu ve Akdovan, 2019; Erdem, 2017; Şahin, 2020; Şahin ve Doğan, 2018). Bu çalışmalardan Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle yaşadığı sorunlara yönelik bir çalışma olsa da (Şahin ve Doğan, 2018) Kiliste Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü ortaokullarda ve Suriyelilerin bulunduğu kamplarda görev yapan Fen Bilimleri öğretmenlerine yönelik yapılmış bir çalışmadır. Türkiye’nin her yerindeki Fen Bilimleri öğretmenlerin çeşitli milletlere mensup mülteci öğrencilerle yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerilerine dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın bu yönüyle alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada, Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle yaşadıkları zorluklar ve bu zorlukların üstesinden gelinebilecek çözüm önerilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Belirtilen amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmaktadır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle derslerini yürütürken;

- Öğretim uygulamalarında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?
- Laboratuvar/deney/atölye çalışmalarında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik

•Öğrencilerin ödev (ev ödevi, proje ödevi, performans ödevleri vb.) yapmaları konusunda karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?

•Grup çalışması yapma/yaptırma konusunda karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?

•Veli katılımı bağlamında karşılaştıkları zorluklar bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?

•Okul yönetimi bağlamında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?

•Öğrencilerin yaşadığı bilişsel, duyuşsal ve psikomotor zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?

•Okulun altyapı-donanım bağlamında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?

•Ders kitabı, öğretim materyalleri hakkında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni ile yürütülmüştür. Olgubilim çalışmalarını araştırmacılar bir olgu hakkında katılımcıların deneyimlerini açığa çıkarmak için uygulamaktadır (Özmen ve Karamustafaoğlu, 2019). Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle fen öğretimine yönelik yaşadığı fenomene odaklanıp, yaşanan problemlerle yüz yüze gelen öğretmenlerin görüşlerine başvurulduğu için bu desen seçilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmada mülteci öğrencisi bulunan Fen Bilimleri öğretmenleri ile yürütüldüğü için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt olarak mülteci öğrencisi bulunan Fen Bilimleri öğretmenleri belirlenmiştir. Araştırma, 2022-2023 yılında Fen Bilimleri öğretmeni olarak görev yapan ve mülteci öğrencisi bulunan 18 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmanın gizliliği ve etiği bakımından katılımcı öğretmenlerin isimleri yerine Ö1, Ö2,, Ö17, Ö18 kodları kullanılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcı Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER		f	%
Cinsiyet	Kadın	10	55.6
	Erkek	8	44.4
Yaş	20-30	2	11.1
	31-40	10	55.6
	41-50	5	27.8
	51 ve üzeri	1	5.6
Görev yaptığı okulun bulunduğu konum	İl	11	61.1
	İlçe	4	22.2
	Köy	3	16.7
Mesleki hizmet yılı	1-5	3	16.7
	6-10	4	22.2
	11-15	5	27.8
	16-20	3	16.7

	21-25	2	11.1
	26 ve üzeri	1	5.6
Derslerine giren mülteci öğrencilerin uyrukları	Suriye	18	100
	Afganistan	6	33.3
	Irak	6	33.3
	İran	3	16.7
	Ukrayna	1	5.6
	Cezayir	1	5.6

Katılımcıların 10'u kadın, 8'i erkektir. 2'si 20-30 yaş aralığında, 10'u 31-40 yaş aralığında, 5'i 41-50 yaş aralığında, 1'i 51 aş ve üzerindedir. 11'i illerde, 4'ü ilçelerde, 3'ü köylerde görev yapmaktadır. 3'ü 1-5 yıl arası, 4'ü 6-10 yıl arası, 5'i 11-15 yıl arası, 3'ü 16-20 yıl arası, 2'si 21-25 yıl arasında, 1'i 26 ve üzeri yıl görev yapmaktadırlar. Katılımcı öğretmenlerin hepsinin Suriye uyruklu mülteci öğrencisi bulunmaktadır. 6 öğretmenin Afganistan, 6 öğretmenin Irak, 3 öğretmenin İran, 1 öğretmenin Ukrayna, 1 öğretmenin Cezayir uyruklu öğrencisi bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanan ve 12 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken alanyazın taraması yapılmış ve mülteci öğrencisi bulunan katılımcılar dışında 2 öğretmen ile çalışmanın içeriğine yönelik görüşülmüş ve temel hususlar çerçevesinde mülakat soruları oluşturulmuştur. Daha sonra fen eğitiminde 2 öğretim üyesinin incelemeleri sonrasında mülakat formuna son hali verilmiştir.

Yapılandırılmış görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünde katılımcıların betimsel özelliklerini anlamaya yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümü ise araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulardan oluşmaktadır.

Mülteci öğrencileri bulunan araştırmaya katılmaya gönüllü Fen bilimleri öğretmenleri ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma "Google formlar" üzerinde sorular hazırlanarak bir form oluşturulmuş ve bu formun yer aldığı link araştırmaya katılmaya gönüllü Fen Bilimleri öğretmenlerine gönderilerek veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Görüşme formuna verilen cevapları iki alan eğitimi uzmanı tarafından ayrı ayrı incelenmiş ve temalara göre kodlar oluşturulmuştur. Araştırmacıların yapmış olduğu kodlamalar karşılaştırılmış ve kodlar arasındaki tutarlılık kontrol edilmiştir. Miles ve Huberman'ın (1994) Güvenirlik=Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100 formülü kullanılarak güvenilirlik hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucu güvenilirlik %85.9 bulunmuştur. Miles ve Huberman'a (1994) göre güvenilirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması güvenilir kabul edilmektedir. Bu doğrultuda araştırma güvenilir kabul edilmiştir. Görüş birliği içinde bulunulmayan kodlar için uzmanlar bir araya gelerek ortak bir görüşle kodlamalara son hali verilmiştir.

Etik

Bu araştırma için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 15.12.2022 tarihli 08-2022/07 karar sayısı ile araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir etik sakınca bulunmadığına yönelik etik kurul kararı alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, Fen Bilimleri öğretmenlerinin araştırma soruları doğrultusunda alınan görüşleri sırayla sunulmuştur. Ayrıca ilgili zorluklara yönelik çözüm önerileri zorlukların karşısında sunulmuştur.

İlk olarak Fen Bilimleri öğretmenlerine mülteci öğrencilerle öğretim uygulamalarında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri sorulmuştur. Fen Bilimleri öğretmenlerinin verdikleri cevaplar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğretim Uygulamalarında Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Dil bilmeme	10	45.5	Türkçe öğretilmeli
Konuların fazla olması	3	13.6	Mültecilere yönelik konuların sadeleştirilerek ayrı bir öğretim programı hazırlanmalı
Hazırbulunuşluk eksikliği	3	13.6	Mülteci öğrencilere bireysel ders planları yapılması Mülteci öğrencilere ayrı sınıf oluşturulmalı
Okuma/Yazma bilmeme	2	9.1	Türkçe okuma-yazma öğretilmeli
Sınıfın kalabalık olması	1	4.5	Mülteci öğrencilerin okula gelme saatleri azaltılmalı
Zorluk yok	1	4.5	-
İlgi yoksunluğu	1	4.5	-
Konu sıralamasının uygun olmaması	1	4.5	-
Toplam	22	100	

Tablo 2’de görüldüğü gibi Fen Bilimleri öğretmenlerinin ders programının uygulanmasına yönelik en çok zorluk yaşadıkları alan dil bilmeme (10) iken, konuların fazla olması (3), hazırbulunuşluk eksikliği (3), okuma/yazma bilmeme (2), sınıfın kalabalık olması (1), ilgi yoksunluğu (1), konu sıralamasının uygun olmaması (1) onu takip eden alanlardır. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; dil bilmemeye yönelik, Türkçe’nin öğretilmesi, konuların fazla olmasına yönelik mültecilere yönelik konuların sadeleştirilerek ayrı bir öğretim programının hazırlanması, hazırbulunuşluk eksikliğine yönelik mülteci öğrencilere bireysel ders planlarının yapılması ve mülteci öğrencilere ayrı bir sınıf oluşturulması, sınıfın kalabalık olmasına yönelik ise mülteci öğrencilerin okula gelme saatlerinin azaltılmasıdır. Fen Bilimleri öğretmenleri 2 alanda yaşadıkları zorluklara çözüm sunmamışlardır. Ö9 “Öğretim programını uygulamakta zorluk yaşıyorum. Ben onları kaynaştırma öğrencisi gibi görüyorum. Onlara uygun öğretim programının hazırlanmasını öneriyorum. Kendim onlara özel ders planı yapıyordum. Bireysel ilgilenmeye çalışıyordum. O yüzden bireysel ders planları yapılmasını öneriyorum.”, Ö16 “Öğrencinin ülkede geçirdiği zamana bağlı olarak adaptasyon süreci, Türkçeyi kavraması mecaz anlamları öğrenmesine göre bu durum değişebiliyor alt sınıflarda zorlanmalar daha fazla oluyor. Yani fen konularından çok Türkçe anlama yeteneğine bağlı olarak başarı durumu değişiyor.” demiştir.

Fen Bilimleri öğretmenlerine mülteci öğrencilerle laboratuvar/deney/atölye çalışmaları bağlamında karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Laboratuvar/Deney/Atölye Çalışmalarında Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Zorluk yok	9	50	-
Dile bilmeme	4	22.2	Türkçe öğretilmeli
Hazırbulunuşluk eksikliği	2	11.1	Mülteci öğrencilere özel etkinlik veya deney kitapları hazırlanmalı
Yetiştirememe	2	11.1	Öğretim programı hazırlanırken öğretmenlerin anket yoluyla görüşleri alınmalı
Okuma/Yazma bilmeme	1	5.6	-
Toplam	18		

Tablo 3 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin laboratuvar/deney/atölye çalışmaları bağlamında yarısının (9) zorluk yaşamadığı görülmektedir. Zorluk yaşanan alanlar ise dil bilmeme (4), hazırbulunuşluk eksikliği (2), yetiştirememe (2), okuma-yazma bilmeme (1) gibi zorluklardır. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; dil bilmemeye yönelik Türkçe’nin öğretilmesi, hazırbulunuşluk eksikliğine yönelik mülteci öğrencilere özel etkinlik veya deney kitaplarının hazırlanması, yetiştirememeye yönelik ise öğretim programı hazırlanırken öğretmenlerin anket yoluyla görüşlerinin

alınmasıdır. Fen Bilimleri öğretmenleri bir alanda yaşadıkları zorluğa çözüm üretmemişlerdir. Ö10 “Evet, zorluklarla karşılaşıyorum. Çünkü onlara özel deney ve etkinlik yaptığım için ders saati yeterli gelmiyor. Diğer öğrencilerin yaptığı deney ve etkinlikleri onlar yapmakta zorlanıyor. Bu bağlamda onlarla ayrı deneyler ayrı etkinlikler yapmak zorunda kalıyorum. Bana göre yabancı uyruklu öğrencilere özel etkinlik veya deney kitapları hazırlanabilir. Onlara özel deney veya etkinlik videoları hazırlanabilir.”, Ö13 “Genel olarak bir zorluk yaşamıyorum.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerine ödev (ev ödevi, proje ödevi, performans ödevleri vb.) yaptırma bağlamında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğrencilerin Ödev (Ev Ödevi, Proje Ödevi, Performans Ödevleri vb.) Yapmaları Konusunda Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri*

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Ödev yapmama	6	33.3	Velilerle sürekli iletişim halinde olma
Dil bilmeme	5	27.8	Türkçe öğretilmeli
Zorluk yok	4	22.2	-
Okuma/yazma bilmeme	2	11.1	Okuma-yazma öğretilmeli
Okuduğunu anlamama	1	5.6	-
Toplam	18	100	

Tablo 4 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin ödev (ev ödevi, proje ödevi, performans ödevleri vb.) yaptırma bağlamında en çok zorluk yaşadıkları alanlar; ödev yapmama (6), dil bilmeme (5), okuma-yazma bilmeme (2), okuduğunu anlamama (1) gibi zorluklardır. 4 öğretmen ödev yaptırma bağlamında herhangi bir zorluk yaşamadığını ifade etmiştir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; ödev yapmamaya yönelik velilerle sürekli iletişim halinde olma, dil bilmemeye yönelik Türkçe’nin öğretilmesi, okuma-yazma bilmemeye yönelik ise okuma-yazmanın öğretilmesi olduğu görülmektedir. Okuduğunu anlamama alanına ise herhangi bir çözüm önerisi sunmamışlardır. Ö2 “Türkçe konuşmakta güçlük çektikleri için ödev yapmakta da zorlanıyorlar. Türkçe dil eğitimi oldukça önemli. Bence Türkçeyi düzgün kullandıktan sonra diğer derslere girebilirler. Ödevler ve ödevlerin anlaşılabilirliği konusunda Türkçe öğretmenlerinden destek alınabilir.”, Ö7 “Türkçe bilenlerle sıkıntı yaşamıyoruz. Bilmeyenler için örnek etkinlik gösteriyorum kendilerine göre bir şeyler yapmasını istiyorum.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerine grup çalışması yapma/yaptırma bağlamında yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Grup Çalışması Yapma/Yaptırma Konusunda Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri*

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Zorluk yok	7	35	-
Dışlanma	4	20	Ön yargıları kırıcı çalışmalar yapılması Heterojen gruplar oluşturulmalı
Dil bilmeme	3	15	Türkçenin öğretilmesi
Yavaş davranma	3	15	-
Katılmak istememe	2	10	-
Gruba uyum sağlayamama	1	5	-
Toplam	20	100	

Tablo 5 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin grup çalışması yapma/yaptırma bağlamında 7 öğretmenin zorluk yaşamadığı görülmektedir. Zorluk yaşanan alanlar ise dışlanma (4), dil bilmeme (3), yavaş davranma (3), katılmak istememe (2) ve gruba uyum sağlayamama (1) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; dışlanmaya yönelik ön yargıları kırıcı çalışmalar yapılması ve heterojen gruplar oluşturulması, dil bilmemeye karşı Türkçenin öğretilmesini

gösterilmiştir. Yavaş davranma, katılmak istememe, gruba uyum sağlayamama gibi zorluklara ise çözüm önerisi sunmamışlardır. Ö2 “Yine grup çalışmalarında çok yavaş kalıyor. Çözüm önerim hepsinde önce Türkçe diline hâkim olması. İletişim başta en büyük problem.”, Ö11 “Grup çalışmalarına katılmak istemiyorlar. Çünkü Türk öğrencilerin konuyu anlaması daha hızlı olduğu için yabancı uyruklu öğrenciler grup çalışmalarında etkisiz kalıyor. Bence sınıfta birden fazla yabancı uyruklu öğrenci varsa bu öğrencileri tek grup yapmak yerine diğer Türk öğrencilerinin olduğu gruplara dağıtmak daha iyi olabilir. Kısacası onların sosyalleşmeleri sağlanabilir.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerine veli katılımı bağlamında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Veli Katılımı Bağlamında Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
İlgisizlik	7	30.4	-
Dil bilmeme	7	30.4	Velilere Türkçe öğretilmesi
Ulaşılamama	6	26.1	Belli periyotlarda okula çağırılma
Zorluk yok	3	13.1	-
Toplam	23	100	

Tablo 6 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin veli katılımı bağlamında 3 öğretmenin zorluk yaşamadığı görülmektedir. Zorluk yaşanan alanların ise ilgisizlik (7), dil bilmeme (7), ulaşılama (6) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; dil bilmemeye yönelik velilere Türkçenin öğretilmesi, ulaşılama ise belli periyotlarda okula çağırılma olarak gösterilmiştir. İlgisizliğe karşı çözüm önerisi sunmamışlardır. Ö1 “Veli ile çok anlaşamıyorum. Dediklerini anlamakta bende zorlanıyorum. Veli zaten okula pek uğramaz. Çözüm olarak velilere yönelik Türkçe dersi kültür dersi olabilir.”, Ö9 “Veliler okula ilgisizler. Veliler belirli periyotlarla okula çağırılabilir. Okulla ilgileri artırılabilir. Öğretmenlerle iletişime geçilmesi sağlanabilir.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin okul yöneticisi bağlamında karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Yönetimi Bağlamında Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Zorluk yok	15	83.3	-
Sabit fikirlilik	2	11.1	-
Disipline edememe	1	5.6	-
Toplam	18		

Tablo 7 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin okul yöneticisi bağlamında 15 öğretmenin zorluk yaşamadığı görülmektedir. Zorluk yaşanan alanlar ise; sabit fikirlilik (2) ve disipline edememe (1) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenleri bahsettikleri bu iki alana yönelik herhangi bir çözüm önerisi sunmamışlardır. Ö14 “Genel olarak yaşamıyorum.” Ö16 “Yöneticiler ailesi ile iletişimde zorlanıyor.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerine mülteci öğrencilerin yaşadığı duyuşsal zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Mülteci Öğrencilerin Yaşadığı Duyuşsal Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Sınıfa ait hissetmeme	5	25	Psikolojik destek alımı
Çekingenlik	4	20	Görev ve sorumluluk vermek
Dışlanmışlık	3	15	Mültecilere yönelik önyargıları kırıcı çalışmalar yapılması
Akran zorbalığı	1	5	-
Endişe	1	5	-

Yetersiz hissetme	1	5	-
Değersiz hissetme	1	5	-
Başarısızlık duygusuna kapılma	1	5	-
Sinirlilik	1	5	-
Karamsarlık	1	5	-
Zorluk yok	1	5	-
Toplam	20	100	

Tablo 8 incelendiğinde mülteci öğrencilerin yaşadığı duyuşsal zorluklar bağlamında 1 öğretmenin zorluk yaşamadığı görülmektedir. Zorluk yaşanan alanlar ise; sınıfa ait hissetmeme (5), çekingenlik (4), dışlanmışlık (3), akran zorbalığı (1), endişe (1), yetersiz hissetme (1), değersiz hissetme (1), başarısızlık duygusuna kapılma (1), sinirlilik (1), karamsarlık (1) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsedilen zorluklara ilişkin çözüm önerileri ise; sınıfa ait hissetmemeye yönelik psikolojik destek alımı, çekingenliğe yönelik görev ve sorumluluk verme, dışlanmışlığa yönelik ise mültecilere yönelik önyargıları kırıcı çalışmalar yapılması olarak gösterilmiştir. Akran zorbalığı, endişe, yetersiz hissetme, değersiz hissetme, başarısızlık duygusuna kapılma, sinirlilik, karamsarlığa çözüm önerisi sunmamışlardır. Ö4 “Dışlanmışlık, değersizlik, yetersizlik var. Mümkün olduğunca onları sevdiğimizi ve burada bulunmalarında onların suçu olmadığını söylüyorum. Diğer öğrencilere de durumu kabullenmeleri ve arkadaşları ile uyum içinde olmaları gerektiğini hatırlatıyorum sık sık. Okulun üçte biri yabancı uyruklu.” Ö8 “Aidiyet duygusu hissettiklerini düşünmüyorum. Sınıfta dışlanmış ve yalnız hissediyorlar. Sınıf ile kahvaltı etkinliği piknik ya da birlikte fiziksel oyunlarla kendilerini daha iyi ifade edebileceklerini düşünüyorum” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerine mülteci öğrencilerin yaşadığı bilişsel zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Mülteci Öğrencilerin Yaşadığı Bilişsel Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Zorluk yok	6	33.3	-
Dil bilmeme	5	27.8	Türkçe öğretilmeli
Ön bilgi eksikliği	4	22.2	Destek kursları verilmeli
Kültürel farklılıklar	2	11.1	-
Okuma-yazma bilmeme	1	5.6	Bireysel öğretimler yapılmalı
Toplam	18	100	

Tablo 9 incelendiğinde mülteci öğrencilerin yaşadığı bilişsel zorluklar bağlamında 6 öğretmen herhangi bir zorluk yaşamadığını dile getirmiştir. Zorluk yaşanan alanlar ise; dil bilmeme (5), ön bilgi eksikliği (4), kültürel farklılıklar (2), okuma-yazma bilmeme (1) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsedilen zorluklara ilişkin çözüm önerileri ise; dil bilmemeye yönelik Türkçenin öğretilmesi, ön bilgi eksikliğine yönelik destek kurslarının verilmesi, okuma-yazma bilmemeye yönelik bireysel öğretimlerin yapılmasını göstermişlerdir. Kültürel farklılığa yönelik çözüm önerisi sunulmamıştır. Ö6 “Ön bilgileri eksik. Destek eğitim odalarının artırılması gerekli. Ya da benzer seviyelerden oluşan DYK verilmelidir.” Ö7 “Kendi ülkelerinde gördükleri müfredat ile burada gördükleri mutlaka farklı oluyor ve bir sürü eksikle başlamış oluyorlar yazma ve okuma konusunda daha geriden geldikleri ve bizim sistemimiz hız gerektirdiği için bizdeki en zayıf çocukla bile yarışmıyorlar.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerine mülteci öğrencilerin yaşadığı psikomotor zorluklar ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Mülteci Öğrencilerin Yaşadığı Psikomotor Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Zorluk yok	15	83.3	-
Yazı yazarken zorluk çekme	2	11.1	-

Deney yaparken zorluk çekme	1	5.6	Zorluk çeken öğrencilere evde deney ve etkinlik yapmaları sağlanması
Toplam	18	100	

Tablo 10 incelendiğinde mülteci öğrencilerin yaşadığı psikomotor zorluklar bağlamında 15 öğretmen herhangi bir zorluk yaşamadığını dile getirmiştir. Zorluk yaşanan alanlar ise; yazı yazarken zorluk çekme (2), deney yaparken zorluk çekme (1) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenleri deney yaparken zorluk çekmeye yönelik zorluk çeken öğrencilerin evde deney ve etkinlik yapmasını sağlanmasını çözüm önerisi olarak sunmuştur. Yazı yazarken zorluk çekmeye yönelik herhangi bir çözüm önerisi sunulmamıştır. Ö4 “Psikomotor becerileri açısından güçlük yaşıyorlar. Görev ve sorumluluk verildiğinde istekliler ama yaparken zorluk yaşıyorlar. Bireysel olarak deney ve etkinlikler düzenlenebilir. Aileleri ile iletişime geçebilir. Evlerinde deney ve etkinlikler yapılması sağlanabilir.” Ö18 “Yazı olarak kendi alfabelerine yatkın oldukları için yazıları hep o alfabeyle uyarlıyorlar gibi geliyor yazma olarak zorluk çekiyorlar.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin okulun altyapı-donanım bağlamında yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okulun Altyapı-Donanım Bağlamında Yaşadıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Zorluk yok	14	77.7	-
Mülteci öğrencilere yönelik ayrı sınıfın olmaması	2	11.1	Mülteci öğrencilere yönelik ayrı sınıf açılmalı
Laboratuvar malzemelerinin yetersizliği	1	5.6	-
Sınıfların kalabalık olması	1	5.6	Mülteci öğrencilerin ders saatlerinin azaltılması
Toplam	18	100	

Tablo 11 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin okulun altyapı-donanım bağlamında yaşadıkları zorluklar bağlamında 14 öğretmen herhangi bir zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Zorluk yaşanan alanlar ise; mülteci öğrencilere yönelik ayrı sınıfın olmaması (2), laboratuvar malzemelerinin yetersizliği (1), sınıfların kalabalık olması (1) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara ilişkin çözüm önerileri ise; mülteci öğrencilere yönelik ayrı sınıfın olmamasına yönelik mülteci öğrencilere ayrı sınıf açılması, sınıfların kalabalık olmasına yönelik mülteci öğrencilerin ders saatlerinin azaltılması olarak göstermiştir. Laboratuvar malzemelerinin yetersizliği zorluğuna ilişkin herhangi bir çözüm önerisi sunulmamıştır. Ö4 “Evet var. Bana göre onlara özel bir sınıf olmalı ve orda bireysel çalışmalar yapılmalı. Fakat eğitim öğretim konusunda diğer öğrencilerle beraber olmalı.” Ö8 “Evet sınıflarımızın aşırı kalabalığı merdivenlerimizin koridorların yetersiz kalması tenefüslerdeki giriş ve çıkışlardaki aşırı harbede yaşanması çözüm önerim ikili eğitimin büyük okullarda üçlü eğitime çıkması ya da 7. saatlerin yapılmaması üçlü eğitim dediğim (7-11),(11.30-14.30),(3-6) şeklinde olmasını kalabalığım biraz daha azalmasını sağlayacağını düşünüyorum Suriyelilerin bazı derslere girmesinin gereksiz olduğunu düşünüyorum mesela 4 saat fen bilimleri dersinin iki saatinin ortak 2 saatinin sadece Türk vatandaşlarına yapılmasını ders programlarının bu şekilde oluşturulmasını 7 saat olan ders saatinin Suriyelilerde günlük 4 saati indirilmesini uygun buluyorum.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin ders kitabı, materyal bağlamında yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Ders Kitabı, Materyal Bağlamında Yaşadıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
--------	---	---	-----------------

Zorluk yok	11	61.1	-
Ders kitabının mülteci öğrencilere uygun olmaması	4	22.1	Mülteci öğrencilere özel etkinlik kitapçıkları hazırlanmalı
Düzenli defter tutamama	1	5.6	-
Malzeme eksikliği	1	5.6	-
Ders kitabını koruyamama	1	5.6	-
Toplam	18	100	

Tablo 12 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin ders kitabı, materyal bağlamında yaşadıkları zorluklar bağlamında 11 öğretmenin herhangi bir zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Zorluk yaşanan alanlar ise; ders kitabının mülteci öğrencilere uygun olmaması (4), düzenli defter tutamama (1), malzeme eksikliği (1), ders kitabını koruyamama (1) olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenleri ders kitabının mülteci öğrencilere uygun olmaması zorluğuna yönelik mülteci öğrencilere özel etkinlik kitapçıklarının hazırlanması önerisini sunmuştur. Düzenli defter tutamama, malzeme eksikliği ve ders kitabını koruyamamaya yönelik herhangi bir çözüm önerisi sunamamışlardır. Ö8 “Ders kitabı konusunda sorun yok. Onlara da aynı kitap geliyor ama şu zorluklar. Onlara özel bir ders kitabı olmadığı için yabancı uyruklu öğrenciler ders kitaplarını anlamakta zorlanıyor. Bazıları Türkçe dilini okuması konusunda güçlük çekiyor. Akıcı ve düzgün okuyamadığı için kitaptaki konuları anlayamıyorlar. Bu yüzden onların konuları anlamaları için yabancı öğrencilere özel etkinlik kitapçıkları hazırlanabilir.” Ö9 “Görseller hakkında daha çok problem yaşandığını düşünüyorum bizim ülkemizdeki görseller Suriyeli öğrencilerin görmedikleri kavrayamadıkları Suriye'deki şekillerle uyuşmadığını düşünüyorum.” demişlerdir.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle diğer konularda yaşadıkları zorluklar ve bu zorluğa yönelik sundukları çözüm önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilerle Diğer Konularda Yaşadıkları Zorluklar ve Bu Zorluklara Yönelik Sundukları Çözüm Önerileri*

KODLAR	f	%	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Başka zorluk yok	14	77.6	-
Dil kaynaklı kavram yanlışları	1	5.6	-
Kültürel farklılıktan dolayı yaşanan zorluklar	1	5.6	-
Öğretmenlerin Suriye öğretim programını bilmemesinden kaynaklı yaşanan zorluklar	1	5.6	-
Mülteci öğrencilerin ekonomik kaygılar yaşaması	1	5.6	-
Toplam	18	100	

Tablo 13 incelendiğinde bahsedilen zorluklar dışında Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle yaşadıkları zorluklar bağlamında 14 öğretmen başka zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Zorluk yaşanan alanlar ise; mülteci öğrencilerde dil kaynaklı kavram yanlışlarının olması (1), kültürel farklılıktan dolayı yaşanan zorluklar (1), öğretmenlerin Suriye öğretim programını bilmemesinden kaynaklı yaşanan zorluklar (1), mülteci öğrencilerin ekonomik kaygılarının olması (1) görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenleri bu zorluklara yönelik herhangi bir çözüm önerisi sunmamışlardır. Ö18 “Kendi ülkelerindeki müfredatı bilmediğim için altyapı olarak birebir ölçüm yapamıyorum bazı konularda ve anlattığım konuların bu yüzden havada kalabildiğini düşünüyorum.” Ö14 “5. sınıf Canlılar Dünyası ünitesinde hayvanların görselleri ve adları konusunda çok farklılık var bizim hayvanlara verdiğimiz adlar ile onların kullandığı lakaplar farklı olduğu için problem çok oluyor”, Ö15 “Kavram yanlışlarını çok yaşıyoruz. Bu da sanırım Türkçeyi tam iyi

bilmemelerinden kaynaklanıyor” demişlerdir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında mülteci öğrencisi olan Fen Bilimleri öğretmenlerinin bu öğrencilerle yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik sundukları çözüm önerileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin öğretim uygulanmalarına yönelik en çok zorluk yaşadığı alan dil bilmeme oluştururken, konuların fazla olması, öğrencilerde var olan hazırbulunuşluk eksikliği, okuma/yazma bilmeme, sınıfın kalabalık olması, ilgi yoksunluğu, konu sıralamasının uygun olmamasıdır. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri; dil bilmemeye yönelik, Türkçe'nin öğretilmesi, konuların fazla olmasına yönelik mültecilere yönelik konuların sadeleştirilerek ayrı bir öğretim programının hazırlanması, hazırbulunuşluk eksikliğine yönelik mülteci öğrencilere bireysel ders planlarının yapılması ve mülteci öğrencilere ayrı bir sınıf oluşturulması, sınıfın kalabalık olmasına yönelik ise mülteci öğrencilerin okula gelme saatlerinin azaltılmasıdır. Öğretmenlerin bu zorluk ve önerileri sunmasının, mülteci öğrencilerin her ne kadar belirli bir müddet ülkemizde yaşamalarına rağmen okul dışında hemen hemen kendi çevrelerinde anadillerini kullanmalarından dil problemi yaşamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu düşüncemizi, mülteci öğrencilerin dil yeterliliklerinin istenilen düzeyde olmamasının öğrenmede en önemli zorluklardan biri olduğu belirten çalışmalar desteklemektedir (Baloğlu-Uğurlu ve Akdovan, 2019; Erdem, 2017; Özer ve diğerleri, 2016; Şahin ve Doğan, 2018; Uzun ve Bütün, 2016). Polat (2012) yaptığı çalışmada mülteci öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim görmesi, mülteci öğrencilere yönelik program ve kitap hazırlanması gibi öneriler sunmuştur. Dönüş Coşgun ve Karamustafaoğlu (2017), mülteci öğrencilerin farklı okullarda öğrenim görmelerinin, Arapça ve Türkçe diline hâkim öğretmenlerin onlara ders anlatmalarının akademik başarılarını ve sosyal uyumlarını arttırabileceği şeklinde önerilerde bulunmuştur. Ereş (2016), Suriyeli öğrencilerin eğitimde sorun yaşamalarında öğretim programlarının mültecilere uygun olmadığı ve öğrencilerin Türkçe bilmemeleri olarak göstermiştir. Alanyazın ile yapılan çalışma benzerlik göstermektedir. Bu doğrultuda mülteci öğrencilerin Türkçeye hâkim olmaması, hazırbulunuşluk bakımından yeterli olmaması, okuma-yazma bilmemeleri, mülteci öğrencilere göre konuların fazla olması, sınıfların kalabalık olması Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretimsel yönden zorluklar yaşamasına neden olduğu sonucu çıkmaktadır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin laboratuvar/deney/atölye çalışmaları bağlamında; mülteci öğrencilerin dil bilmeme, hazırbulunuşluk eksikliği, yetiştirememe, okuma-yazma bilmeme gibi sorunlarının zorluklar oluşturduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorlukların giderilmesine yönelik sundukları çözüm önerileri ise; dil bilmemeye yönelik Türkçe'nin öğretilmesi, hazırbulunuşluk eksikliğine yönelik mülteci öğrencilere yönelik özel etkinlik veya deney kitaplarının hazırlanması, yetiştirememeye yönelik ise mülteci öğrencilere yönelik bir öğretim programı hazırlanırken öğretmenlerin anket yoluyla görüşlerinin alınması gibi öneriler sunmuşlardır. Yine mülteci öğrencilerin Türkçeye yeteri kadar hâkim olamamaları, bu nedenle okuma-yazma bilmemelerini tetiklediği, hazırbulunuşluk eksiklikleri de hesaba katıldığı zaman deney ve atölye çalışmalarını yetiştiremedikleri düşünülmektedir. Mülteci öğrencilerin Türkçeye hâkim olmaması, bu öğrencilere yönelik ayrı bir öğretim programı olmaması, öğrencilerdeki ön öğrenmelerin eksik olması eğitimdeki temel sorunlardan başlıcalarının olduğu araştırmalarca ortaya konmuştur (Erdem, 2017; Karaca ve Doğan, 2014; Tunç, 2015). Yapılan araştırma alanyazındaki bu araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Sonuç olarak mülteci öğrencilerin Türkçeye hâkim olamamaları, okuma-yazma bilmemeleri, ön öğrenmelerinin eksik olması dolayısıyla bu öğrenciler Fen Bilimleri dersinde laboratuvar/deney/atölye çalışmalarını yeterli düzeyde yapamamaktadırlar. Araştırma bulgularına göre laboratuvar/deney/atölye bağlamında Fen Bilimleri öğretmenlerinin yarısı zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Buna sebep olarak da mülteci öğrencilerin zorluklar konusunda en çok problem yaşadıkları alanın dil bilmeme/anlama oldukları (Erdem, 2017; Karaca ve Doğan, 2014; Tunç, 2015), deney ve atölyelerdeki etkinliklerin görsel olarak anlaşılabilmesi, bu etkinliklerin anlaşılabilmesi için dil bilmeye gerek duyulmadığı için zorluk yaşamamış olabilecekleri düşünülmektedir.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin ödev (ev ödevi, proje ödevi, performans ödevleri vb.) yaptırma bağlamında en çok zorluk yaşadıkları alanlar; ödev yapmama, dil bilmeme, okuma-yazma bilmeme,

okuduğunu anlamama gibi alanlar oluşturmaktadır. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; ödev yapmamaya yönelik velilerle sürekli iletişim halinde olma, dil bilmemeye yönelik Türkçe'nin öğretilmesi, okuma-yazma bilmemeye yönelik ise okuma-yazmanın öğretilmesi olduğu görülmektedir. Mülteci öğrencilerin ailelerinin eğitimle yeterince ilgili olmamalarından kaynaklı ödev yapmamalarını tetiklediği, Türkçeye yeterince hâkim olamamalarından dolayı da okuma-yazma bilmedikleri ve böylece okuduklarını anlayamadıkları için ödev yapamadıkları düşünülmektedir. Şimşir ve Dilmaç (2018) benzer şekilde yabancı uyruklu öğrencilerin dersi anlamadıkları, okuma-yazmada sıkıntı yaşadıkları, ödev yapmadıkları ve derse karşı ilgisiz olduklarını belirlemişlerdir. Mülteci öğrencilerin ödev yapmamasının nedenleri olarak dil bilmemeleri, okuma-yazma bilmedikleri için ödevi anlayamadıkları bu nedenlerden dolayı ödev yapmadıkları sonucu çıkmaktadır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin grup çalışması yapma/yaptırma bağlamında dışlanma, dil bilmeme, yavaş davranma, katılmak istememe ve gruba uyum sağlayamama gibi zorluklar yaşadıkları görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; dışlanmaya yönelik ön yargıları kırıcı çalışmalar yapılması ve heterojen gruplar oluşturulması, dil bilmemeye karşı Türkçenin öğretilmesini gösterilmiştir. Yine mülteci öğrenciler dil sorunu yaşadıkları için kendilerini ifade etmede zorlanmaktadırlar. Bu doğrultuda söyleneni anlayamadıkları için yavaş davrandıkları için gruba uyum sağlayamadıkları ve grup çalışmalarına katılmak istemedikleri düşünülmektedir. Mülteci öğrencilerin farklı bir dile, kültüre, çevreye okula, eğitim sistemine uyum sağlamada, kendini ifade etmede, arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişim kurmada güçlükler yaşadığı (Güngör ve Şenel, 2018; Uluocak, 2009), bu öğrencilere çeşitlilik, çoğulculuk ve vatandaşlık arasındaki ilişkileri keşfetmeleri için öğretmenlerin kapsayıcı olması gerekmektedir (Pinson ve Arnot, 2007). Şimşir ve Dilmaç (2018), mülteci öğrencilerin dışlanma, kavga ve şiddet eğilimi gösterme, kurallara uymama, Türk öğrencilerle kaynaşamama gibi problemler olduğunu ortaya koymuştur (Şimşir ve Dilmaç, 2018). İletişimin en temel amacı dildir (Vatandaş, 2020). Araştırma bulgularına göre mülteci öğrencilerin Türkçe bilmemelerinden kaynaklı arkadaşları ve öğretmenleriyle iletişim kurmada güçlükler çekmesine neden olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle gruba uyum sağlayamama, yavaş davranma, etkinliğe katılmak istememe gibi davranışlar sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin veli katılımı bağlamındaki zorluklarının ilgisizlik, dil bilmeme, veliye ulaşamama olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara yönelik çözüm önerileri ise; dil bilmemeye yönelik velilere Türkçenin öğretilmesi, ulaşamama sorununa ise belli periyotlarda okula çağırılma olarak gösterilmiştir. Yine diğer alanlar gibi bu alanda da dil bilmeme bir sorun teşkil etmektedir. Velilerin çocuk sayılarının çok olması, yeni bir ülkeye uyum sağlamanın getirdiği zorluklara sahip olmaları, ekonomik sıkıntılar yaşamaları velilerin çocuklarının eğitim hayatı ile yeterince ilgilenmesi karşısında zorluklar oluşturduğu düşünülmektedir. Bu konuda alanyazında benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar görülmektedir (Aykırı, 2017; Bloch ve Hirsch, 2017; Gözübüyük Tamer, 2017; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016; Şeker ve Aslan, 2015; Şimşek, 2019). Bloch ve Hirsch'e (2017) göre mülteci veya göçmen çocukların eğitim hayatlarında ailelerinin eğitime katılımı ve okul destek vermelerinin gerekli olduğunu ve bu mekanizmanın geliştirilmesi gerektiğini söylemiştir. Şimşek (2019), Suriyeli çocukların eğitimdeki engelleri aşmaları, ailelerinin uyum süreçleri ile bağlantılı olduğunu ifade etmiştir. Sarier (2020), mülteci öğrencilerin ebeveynlerinin; çocuklarının eğitimiyle ilgilenmedikleri, veli toplantılarına katılmadıkları, okulla iletişimlerinin çok zayıf olduğunu, eğitimden beklentilerinin olmadıklarını, ailelerin barınma ve işsizlik sorunlarının olduğu, parasal sıkıntılarının olduğunu, metasentez çalışmasına ortaya çıkarmıştır. Alanyazınla araştırma bulguları benzerlik göstermektedir. Sonuç olarak Fen Bilimleri öğretmenleri mülteci öğrencilerin aileleriyle iletişim kurmakta güçlük çekmektedirler.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin okul yöneticisi bağlamında büyük çoğunluğunun zorluk yaşamadığı görülmektedir. Öğretmenlerin zorluk yaşadığı alanların; sabit fikirlilik ve disipline edememe olduğu görülmektedir. Roxas'a (2010) göre okul yönetimleri öğretmenlerin başarılı bir ders yürütmesi için gerekli olan desteği sağlamamaktadırlar. Zorluk yaşayan öğretmenlerin yöneticilerinden gerekli desteği görmedikleri için zorluk yaşadıkları düşünülmektedir.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerin yaşadığı duyuşsal zorluklar bağlamında sınıfa ait hissetmeme, çekingenlik, dışlanmışlık, akran zorbalığı, endişe, yetersiz hissetme, değersiz hissetme, başarısızlık duygusuna kapılma, sinirlilik, karamsarlık olma olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara ilişkin çözüm önerileri ise; sınıfa ait hissetmemeye yönelik psikolojik destek alımı, çekingenliğe yönelik görev ve sorumluluk verme, dışlanmışlığa yönelik ise mültecilere yönelik önyargıları kırıcı çalışmalar yapılması olarak gösterilmiştir. Araştırma bulgularına benzer alanyazında birçok araştırma ile karşılaşmıştır (Gibbs, 2014; Hjern vd., 2013; Mansouri ve Jenkins, 2010; Montgomery, 1998; Sarier, 2020; Şimşek, 2017; Velazquez,1996). Mülteci çocukların, sinirli davranış, depresyon gibi duyuşsal semptomları sık sık gözleendiği (Montgomery, 1998), sınıftaki etkinliklere katılmayıp sessizce bir köşede izlemeyi tercih ettikleri, yaşadıkları olumsuz olaylardan dolayı çevresindeki yetişkinlere, topluma ve kurumlara yönelik güvenlerini kaybettikleri, korku, kuşku ve yabancılaşma sebebiyle anlaşılmadıklarını düşünerek arkadaşlarından uzaklaştıkları ve ortamdan kendilerini soyutladıkları belirlenmiştir (Erden ve Gökçe, 2009; Sarier, 2020). Gibbs (2014), Londra'daki ilkokullarda öğrenim gören mülteci çocuklarla yaptığı çalışmada, mülteci öğrencilerde dil öğrenme, okuma-yazma becerileri ile ilgili sorunlar, arkadaşlarıyla iletişim sorunları, özgüven eksikliği gibi sorunlar yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. Mansouri ve Jenkins (2010) yaptıkları çalışmada Avustralya'da, Hjern, Rajmil, Bergström, Berlin, Gustafsson ve Modin (2013) ise İsveç'teki mülteci öğrencilerin önyargı ile karşılandığını ve akran zorbalığına uğrayabildiklerini belirtmişlerdir. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (2015) yaptığı araştırmada da Suriyeli mültecilerin eğitimde en büyük problemin dil sorunu olduğu, bundan dolayı okulda öğretmenleriyle iletişim kuramama ve akranları tarafından dışlanma gibi sorunlarla karşılaştıkları belirtilmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'deki mülteci öğrencilerin de geçmişte yaşadıkları olumsuz yaşantılarından dolayı duyuşsal sorunlar yaşadıkları, dil bilmedikleri için çekingen ve endişeli oldukları, iletişim kurmada zorluk yaşadıkları için değersiz hissetme duygusunun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerin yaşadığı bilişsel zorluklar bağlamında; dil bilmeme, ön bilgi eksikliği, kültürel farklılıklar, okuma-yazma bilmeme gibi zorluklar olduğunu belirtmişlerdir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara ilişkin çözüm önerileri ise; dil bilmemeye yönelik Türkçenin öğretilmesi, ön bilgi eksikliğine yönelik destek kurslarının verilmesi, okuma-yazma bilmemeye yönelik bireysel öğretimlerin yapılmasını gösterilmiştir. Mülteci öğrencilerin Türkçeye yeterli düzeyde hâkim olamaması kültüre uyum sağlamada ve okuma-yazmayı öğrenmede engel teşkil ettiği, okuma-yazma bilemedikleri için de hazırbulunuşluk olarak sınıftaki diğer öğrencilerin seviyesine kendi çalışmaları ile gelmede zorluklar yaşamalarına neden olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmayla Sarier'in (2020) yaptığı metasentez çalışmasının sonuçları benzerlik göstermektedir. Sarier (2020) bilişsel sorunlar bağlamında mülteci öğrencilerin derslerde sıkıldıklarını, dersten kopmalar yaşadıklarını, derse yönelik ilgilerinin olmadığını, okuduklarını anlayamadıklarını ve öğrenilmiş çaresizlik duygusu içerisinde bulduklarını ortaya çıkarmıştır. Diğer sorunlarda olduğu gibi bilişsel sorunlar yaşanmasının nedenleri olarak mülteci öğrencilerin dil bilmemesi, ön bilgilerinin eksik olması, okuma-yazma bilmemesi olduğu görülmektedir. Dil bilmemenin okuma-yazma bilmemeyi ve bu nedenle yaşanan kültürü öğrenemedikleri için kültürel olarak uyum sağlanamadığı düşünülmektedir. Çünkü Masgoret ve Ward (2006)'a göre, kültürleşme sürecinde ülkenin dilini bilmenin, o kültürü tanımanın, değer ve kurallarının öğrenilmesi ülkeye uyum sorununu azaltacaktır. Bu nedenle mülteci öğrencilerin bilişsel zorluklar yaşamalarının en büyük nedeni dil bilmemek, buna bağlı olarak da kültürel farklılıklar, ön bilgi eksikliği, okuma-yazma bilmemek olduğu sonucu çıkmaktadır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerin yaşadığı psikomotor zorluklar bağlamında öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun herhangi bir zorluk yaşamadıkları görülmektedir. Zorluk yaşanan alanlar ise yazı yazarken zorluk çekme ve deney yaparken zorluk çekmedir. Fen Bilimleri öğretmenleri deney yaparken zorluk çekmeye yönelik zorluk çeken öğrencilerin evde deney ve etkinlik yapmasını sağlamaya yönelik çözüm önerisi sunmuşlardır. Yazı yazarken zorluk çekmeye yönelik herhangi bir çözüm önerisi sunulmamıştır. Türk alfabesinin mülteci öğrencilerin geldikleri ülkenin alfabesinden farklı olmasından dolayı öğrencilerin yazı yazarken zorluk yaşadıkları düşünülmektedir. Ayrıca savaş ve iç karışıklıktan dolayı eğitim hayatları sekteye uğramış çocukların küçük kas becerilerinin yeteri kadar gelişmemiş olabileceği tahmin

edilmektedir. Araştırma bulguları ilgili alanyazınla benzerlik göstermektedir (Erdem, 2017; Moralı, 2018). Moralı (2018) yaptığı çalışmada Suriyeli öğrencilerin Türk alfabesinde olan “ö, ü, ş, ç, ı, ğ, p” gibi Arap alfabesinde olmayan harfleri kullanmadıkları ve anlayamadıklarını ortaya çıkarmıştır. Erdem (2017) ise, öğretmenlerin mülteci öğrenciler diğer kademedeki sınıflara yerleştirilmeden önce bir hazırlık sınıfına alınarak Türkçe eğitimi ve Latin alfabesinin öğretimini önerdiklerini ifade etmiştir. Sonuç olarak Fen Bilimleri öğretmenleri psikomotor bağlamında mülteci öğrencilerle sorun olarak alfabe uyumsuzluğundan dolayı zorluk çekmektedirler. Ayrıca savaş sebebiyle mülteci öğrencilerin okul hayatı kesintiye uğramış, anadilinde dahi okuma-yazması yeterli olmamaktadır (Miller, 2009). Öğrencilerin küçük kas gelişimleri savaş dolayısıyla eğitimleri kesintiye uğramış ya da hiç eğitim almamış oldukları için deney yaparken zorluk çektikleri düşünülmektedir.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin okulun altyapı-donanım bağlamında yaşadıkları zorluklar sorulduğunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Zorluk yaşayan öğretmenlerin zorluk yaşadıkları alanlar ise; mülteci öğrencilere yönelik ayrı sınıfın olmaması, laboratuvar malzemelerinin yetersizliği, sınıfların kalabalık olması olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin bahsettikleri zorluklara ilişkin çözüm önerileri ise; mülteci öğrencilere yönelik ayrı sınıfın olmamasına yönelik mülteci öğrencilere ayrı sınıf açılması, sınıfların kalabalık olmasına yönelik mülteci öğrencilerin ders saatlerinin azaltılmasını göstermişlerdir. Mülteci öğrencilerin sınıflara alınıp mevcut sayısını yükselttiği ve böylece okulda bulunan malzemelerin yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi raporu, Suriyeli mülteci öğrencilerin Gaziantep ilinde olmasalardı öğretmen başına %19 daha az öğretmen düşeceğini ortaya koymuştur. (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2015). Araştırmanın bulgularına benzer özellikte olan çalışmalar alanyazında mevcuttur. Okulların yeterli alt yapı ve donanımın olmamasına (Gencer, 2017; Sarier, 2020), sınıfların kalabalık olmasına (Sarier, 2020), yönelik çalışma bulgularına rastlanmıştır. Alanyazına paralel olarak bu çalışmada da mülteci öğrenciler mevcut sınıflara eklendiğinde sınıfın kalabalık olmasından dolayı laboratuvar malzemelerinin yetersiz kaldığı, ayrıca bu öğrencilerin hazırbuluşluklarının eksik olması nedeniyle öğretmenlerin bu öğrenciler için ayrı sınıf açılması gerektiğini fakat okulun altyapısının buna uygun olmadığı sonucu çıkmaktadır.

Fen Bilimleri öğretmenlerinin ders kitabı, materyal bağlamında zorluk yaşanan alanların; ders kitabının mülteci öğrencilere uygun olmaması, düzenli defter tutamama, malzeme eksikliği, ders kitabını koruyamama olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri öğretmenleri ders kitabının mülteci öğrencilere uygun olmamasına yönelik mülteci öğrencilere özel etkinlik kitapçıklarının hazırlanması önerisini sunmuşlardır. Mülteci öğrencilerin kültürel yapı olarak farklı bir ortamda büyümeleri, hazırbuluşluk eksikliklerinin olmaları ders kitabının onlara uygun olmamalarına neden olmaktadır. Ayrıca okuma-yazma düzeyleri yeterli olmadıkları için defterlerini düzenli tutamamakta, kalabalık bir aile yapıları olduğu için finansal sıkıntılar yaşadıkları için de malzeme eksikliği yaşamalarına ve ders kitabını koruyamamalarına neden olduğu düşünülmektedir. Ders kitapları ve materyallerin yetersiz olmasına yönelik alanyazında birçok çalışma ile karşılaşmıştır (Balkar ve diğerleri, 2016; Biçer ve Kılıç, 2017; Candaş Karababa, 2009; Erdem, 2017; Kardeş ve Akman, 2018; Sarier, 2020). Mevcut okutulan ders kitapları Türk öğrenciler için tasarlandığı için mülteci öğrencilere yetersizdir (Erdem, 2017). Mülteci öğrencilerin hazırbuluşluk eksiklikleri, Türkçeye hâkim olamamaları nedeniyle Türk öğrenciler için hazırlanmış ders kitabına uyum gösteremedikleri, düzgün defter tutamadıkları, finansal sıkıntılardan dolayı malzeme eksiklikleri yaşadıkları, kalabalık bir şekilde yaşadıkları için ders kitaplarını koruyamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bahsedilen zorluklar dışında Fen Bilimleri öğretmenlerinin mülteci öğrencilerle zorluk yaşanan alanlar ise; mülteci öğrencilerde dil kaynaklı kavram yanlışlarının olması, kültürel farklılıktan dolayı yaşanan zorluklar, öğretmenlerin Suriye öğretim programını bilmemesinden kaynaklı yaşanan zorluklar ve mülteci öğrencilerin ekonomik kaygılarının olması görülmektedir. Matthews (2008), mülteci çocukların iyi bir eğitim görmeleri için göç öncesi ve göç sonrası deneyimlerin dikkate alınması yani hazırbuluşluklarının belirlenmesi ve yeni yaşadığı kültüre uyum sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda Fen Bilimleri öğretmenleri mülteci öğrencilerin geldikleri ülkenin öğretim programını bilmedikleri için öğrencilerin

hazırbulunuşluk düzeyleri bakımından zorluk yaşadıkları, yine bu öğrenciler Türkçeye hâkim olmamasından dolayı kavram yanlışlarına sahip olabileceği için Fen Bilimleri öğretmenlerinin zorluk yaşadıkları sonucu çıkmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Mülteci öğrencilere ve ailelerine yönelik Türkçe öğrenmeleri için kurslar düzenlenmelidir.
- Uyum sınıfları oluşturularak mülteci öğrencilerde görülen hazırbulunuşluk, okuma-yazma bilmeme, Türk alfabesi ile mülteci öğrencinin ülkesindeki alfabenin farklı oluşu nedeniyle yazı yazmakta zorlanma gibi eksikliklerini gidermek adına, öğrencilerin eğitim kurumlarına alınmadan önce bu sınıflarda eğitim görmeleri ve hazır olduklarında normal sınıflara devam etmeleri sağlanmalıdır.
- Mültecilerin özellikle yoğun yaşadığı illerdeki öğretmenlere mülteci öğrencilerin geldiği ülkelerin öğretim programları hizmet içi eğitim kapsamında tanıtılarak Türkiye'deki öğretim programları arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.
- Yaşanılan kültüre uyum sağlandığında toplumlar tarafından daha çabuk kabul görüp adapte olunduğu için, mültecilere ülkemize alındıktan hemen sonra Türk kültürü ve sosyal yaşamın nasıl olduğuna yönelik eğitimler verilmelidir.
- Okul yöneticilerinin mülteci öğrencilerin ailelerine ulaşmaları, mülteci öğrencilerin okula ve topluma uyumu konusunda öğretmenlerle iş birliği yapmaları sağlanmalıdır.
- Mülteci öğrencilerin yaşadıkları duyuşsal sorunların çözümü için rehber öğretmenler ile Rehberlik Araştırma Merkezleri iş birliği yaparak bu öğrencilere yönelik iyileştirici programlar hazırlanıp uygulamaya konmalıdır.
- Mülteci öğrencilere uyum sınıflarında veya destek kurslarında onlara uygun hazırlanan ders ve deney/etkinlik kitapları verilmelidir.
- Yetkililer, okul mevcudu eklenen mülteci öğrencilerle artan okullara altyapı ve malzeme desteği vermelidir.

KAYNAKÇA

Acemioğlu, R., Doğan, Y. ve Şahin M. (2021). Suriyeli öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyonlarının incelenmesi. Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi (MREFD), 3(2), 121-134.

Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. Turkish Journal of Primary Education, 2, 44-56.

Balkar, B., Şahin, S. ve Babahan, N. I. (2016). Geçici eğitim merkezlerinde (GEM) görev yapan Suriyeli öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 12(6), 1290-1310.

Baloğlu Uğurlu, N. ve Akdovan, N. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenleri perspektifinden mülteci öğrenciler. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(3), 782-801.

Biçer, N. ve Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 5(4), 649-663.

Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (BMMYK, 2023). <https://www.unhcr.org/tr/genel-bakis-2>

Bloch, A., & Hirsch, S. (2017). "Second generation" refugees and multilingualism: identity, race and language transmission. Ethnic and Racial Studies, 40(14), 2444-2462.

Candaş Karababa, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42(2). 265-277.

Çağlar, T. (2018). Göç çalışmaları için kavramsal bir çerçeve. Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, 5(8), 26-49.

- Dallal, Y. M. (2016). Saving Syria's lost generation through education. *Turkish Policy Quarterly*, 15(3), 107-114.
- Dönüş Coşgun, Ö. ve Karamustafaoğlu, O. (2017). İlkokul üçüncü ve dördüncü sınıf mülteci öğrencilerin madde kavramına ilişkin düşünceleri. *Sakarya University Journal of Education*, 7(3), 525-540.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erden, G., ve Gökçe, G. (2009). Savaş yaşantılarının ardından çocuk ve ergenlerde gözlenen travma tepkileri ve psiko-sosyal yardım önerileri *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24) 1-13.
- Ereş, F. (2016). Problems of the immigrant students' teacher: Are they ready to teach? *International Education Studies*, 9(7), 64-71.
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 838-851.
- Gibbs, T. (2014). Becoming a "big man" in neo-liberal South Africa: Migrant masculinities in the minibus-taxi industry. *African Affairs*, 113(452), 431-448.
- Gözübüyük Tamer, M. (2017). Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların Trabzon devlet okullarındaki durumu. *Göç Dergisi*, 4(2), 119-152.
- Güngör, F. ve Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin eğitim – öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 124-173.
- Hjern, A., Rajmil, L., Bergström, M., Berlin, M., Gustafsson, P. A. & Modin, B. (2013). Migrant density and well-being-A national school survey of 15-year-olds in Sweden. *The European Journal of Public Health*, 23(5), 823-828.
- Karaca, S. ve Doğan, U. (2014). Suriyeli göçmenlerin sorunları çalıştayı sonuç raporu. Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1224-1237.
- Mansouri, F. & Jenkins, L. (2010). Schools as sites of race relations and intercultural tension. *Australian Journal of Teacher Education*, 35(7), 93-108.
- Masgoret, A. M., & Ward, C. (2006). Culture learning approach to acculturation," in the *Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*. (Eds. D.L. Sam and J. W. Berry). Cambridge: Cambridge University Press. (pp. 58-77). https://www.researchgate.net/profile/Colleen-Ward/publication/232597964_Culture_learning_approach_to_acculturation/links/5796a81f08acc89db7b85fba/Culture-learning-approach-to-acculturation.pdf
- Matthews, J. (2008). Schooling and settlement: refugee education in Australia. *International Studies in Sociology of Education*, 18(1), 31- 45.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miller, J. (2009). Teaching refugee learners with interrupted education in science: vocabulary, literacy and pedagogy. *International Journal of Science Education*. 31(4), 571-592.
- Montgomery, J. (1998). Making a city: Urbanity, vitality and urban design. *Journal of Urban Design*, 3, 93-116.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1428-1449.

Özer, Y. Y., Komsuoğlu, A. ve Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 76-110.

Özmen, H. ve Karamustafaoğlu, O. (Eds.). (2019). Eğitimde araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.

Pinson, H., & Arnot, M. (2007). Sociology of education and the Wasteland of refugee education research. *British Journal of Sociology of Education*. 28(2), 399–407.

Polat, F. (2012). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu İlköğretim Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.

Roxas, K. (2010). Who really wants “the tired, the poor, and the huddled masses” anyway? Teachers’ use of cultural scripts with refugee students in public schools. *Multicultural Perspectives*, 12(2), 65- 73.

Sarıer, Y. (2020). Türkiye’de mülteci öğrencilerin eğitimi üzerine bir meta-sentez çalışması: sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 80-111.

Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.

Şahin, H. (2020). Göç olgusu, mülteci çocukların eğitimi ve Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.

Şahin, M., ve Doğan, Y. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Nitel bir çalışma. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 13-33.

Şeker, B. D. ve Aslan, Z. (2015). Refugee children in the educational process: A social psychological assessment. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105.

Şimşek, D. (2019). Türkiye’de Suriyeli mülteci entegrasyonu: Zorlukları ve olanakları. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 172-187.

Şimşir, Z. ve Dilmaç, B. (2019). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1116-1134.

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.

Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 35-44.

URL-1. (2023). T.C. Göç İdaresi Başkanlığı. <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>

Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.

Vatandaş, S. (2020). Sosyalleşme ve sosyalleşmenin sosyal medya mecralarındaki anlamsal ve işlevsel dönüşümü. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), 813-832.

Velazquez, L. C. (1996). Voices from the fields: Community-based migrant education. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 1996(70), 27-35.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Turkey is a country that serves as a bridge between the Asian and European continents, has lands in the European continent, although the majority is in the Asian continent, and is at a geopolitically important point. These lands, which have been the transit route for those who want to migrate from Asia to Europe throughout history, are still used for this purpose today. Especially in recent years, due to the wars that started in Iraq and Syria, the neighboring countries of Turkey, the war between Ukraine and Russia, and the internal turmoil in Iran and Afghanistan, the citizens of these countries began to migrate to Turkey. Teachers who have been trained to train students in a single language and Turkish culture experience problems while training with refugee students. Since the majority of refugees living in our country constitute the potential of school-age students, it was thought that the current situation of science teachers in their classrooms would affect science teaching. For these reasons, it is important to understand the problems that Science Teachers have with their refugee students and the solution proposals for these problems. In this direction, the aim of the research is to reveal the problems and solution proposals experienced by science teachers with refugee students.

Materials and Methods: The research is a phenomenological study, which is one of the qualitative research designs. Purposive sampling method was used in the research since it was conducted with science teachers who have refugee students. The research was conducted with 18 teachers who were refugee students and worked as Science teachers in 2022-2023. All of the participating teachers have Syrian refugee students. There are 6 students from Afghanistan, 6 from Iraq, 3 from Iran, 1 from Ukraine, and 1 from Algeria. In the study, a structured interview form consisting of 12 questions prepared by the researchers was prepared and applied to the participants.

Findings: Science teachers' lack of language (10), too many subjects (3), lack of readiness (3), illiteracy (2), crowded class (1), lack of interest (1), appropriate order of subjects is not. Solution offers; Teaching Turkish, simplifying the subjects, preparing a separate curriculum, making individual lesson plans for refugee students and creating a separate class for refugee students, reducing the time of refugee students' arrival to school for the overcrowding of the classroom. The areas where they have problems in laboratory/experiment/workshop studies; problems such as illiteracy (4), lack of readiness (2), illiteracy (2), and illiteracy (1). Solution offers; Teaching Turkish, preparing special activity or experiment books for refugee students, taking the opinions of teachers through questionnaires while preparing the curriculum. Problems in doing homework; not doing homework (6), not knowing the language (5), illiterate (2), not understanding what one reads. Solution offers; being in constant communication with parents, teaching Turkish, teaching literacy. Problems experienced in group work; being excluded (4), not knowing the language (3), acting slowly (3), not wanting to join (2) and not being able to adapt to the group. Solution offers; making studies that break prejudices, forming heterogeneous groups, and teaching Turkish. Problems with parent participation; indifference (7), not knowing the language (7), inaccessibility. Solution offers; teaching Turkish to parents and calling them to school at certain periods. Affective problems experienced by refugee students; not belonging to the class (5), shyness (4), being excluded (3), peer bullying (1), anxiety (1), feeling inadequate (1), feeling worthless (1), feeling of failure (1), irritability (1), is pessimism. Solution offers; psychological support, assigning duties and responsibilities, and conducting studies that break prejudices against refugees. The areas where there are problems in cognitive problems; language illiteracy (5), lack of prior knowledge (4), cultural differences (2), illiteracy. Solution offers; Teaching Turkish, giving support courses, individual teaching. Psychomotor problems; having difficulty in writing (2) is having difficulty in experimenting. Solution offers; students who have difficulties do experiments and activities at home. Problems experienced in the infrastructure-hardware of the school; lack of separate classrooms for refugee students (2), insufficient laboratory materials (1), crowded classrooms. Solution offers; refugee students have a separate class, and refugee students' lesson hours are reduced. The problems experienced in the context of the textbook, material; the textbook is not suitable for refugee students (4), not keeping a regular notebook (1), lack of materials (1), and not being able to protect the textbook. Science teachers proposed to prepare special activity booklets for refugee students. Apart from these; Refugee students have language-related misconceptions (1), problems due to cultural differences (1), problems due to teachers' ignorance of the Syrian curriculum (1), and refugee students have economic concerns (1).

Discussion: Refugee students' lack of command of Turkish, insufficient readiness, illiteracy, more subjects than refugee students, overcrowded classrooms prevent science teachers from gaining Science Curriculum gains, students' lack of command of Turkish, illiteracy, These students were unable to do their laboratory/experiment/workshop studies adequately in the Science course due to their lack of pre-learning, the reasons why refugee students did not do their homework were that they did not know the language, they could not understand the homework because they could not read and write, they could not adapt to the group because they did not know Turkish. Behavior, not wanting to participate in the activity, Science teachers have difficulty in communicating with the families of refugee students, refugee students have emotional problems due to their negative experiences in the past, they are shy and anxious because they do not know the language, and they feel worthless because they have difficulty in communicating. The biggest reason why refugee students experience cognitive problems is that they do not know the language, and consequently cultural differences, lack of prior knowledge, and illiteracy. When the students were added to the existing classes, it was concluded

that the laboratory materials were insufficient due to the crowdedness of the class, and the teachers should open a separate class for these students due to the lack of readiness of these students, but the infrastructure of the school was not suitable for this and they could not adapt to the textbook prepared for Turkish students.

Suggestions:

- Organizing courses for refugee students and their families to learn Turkish,
- By creating integration classes, refugee students receive education in these classes before being admitted to educational institutions and continue to regular classes when they are ready,
- Introducing the curriculum of the countries where the refugee students come from within the scope of in-service training to the teachers in the provinces where refugees live especially intensively, and informing them about the similarities and differences between the existing curriculums in Turkey,
- Giving refugees training on Turkish culture and social life right after they are admitted to the country,
- In order to solve the affective problems experienced by refugee students, school counselors and Guidance Research Centers cooperate to prepare and implement remedial programs for these students,
- Developing and implementing appropriate textbooks and experiment/activity books for refugee students in integration classes or support courses,
- For refugee students added to the regular school enrollment, it is recommended that the relevant authorities provide infrastructure support and send test materials to these schools.